

‘Solid State Buizen?’

Van Marsh wordt wel gezegd dat het als buizenapparatuur klinkt en daarom in de smaak valt van tube-liefhebbers. Dat is in feite een merkwaardig fenomeen. Als je aan de ‘man of vrouw in de straat’ vraagt wat buizenversterkers betekenen, dan krijg je vaak omschrijvingen in termen als ‘warm’, ‘niet dynamisch’, ‘weinig laag’, ‘weinig detail’ en zovoort. Wél, de realiteit is toch weer even anders en dat bewijst deze Marsh-test.

Op welke buizenapparatuur zouden bovenstaande kwalifikaties eigenlijk betrekking hebben? Oude radio’s met een kleurende houten kast en buizen die daar al veertig jaar inzitten? ‘Vintage’ buizenversterkers met versleten buizen? Een oude Marantz-set? Er zal ongetwijfeld oude buizenapparatuur zijn die een wat warmer en softer karakter heeft. Voor de fun heb ik nog eens geluisterd naar een vintage Quad 22-set met originele Mullard KT66’s. Het geluid is wat warmer, maar zeker niet ondynamisch. Mijn associaties met buizenapparatuur doen termen naar voren komen als ‘superdynamiek’, ‘diepe en strakke basweergave’, ‘echtheid en realisme’, ‘absolute neutraliteit’, ‘snelheid’ en ‘ambiance’. Nou is er rond elk begrip enige variatie, afhankelijk van het merk, het type en de gebruikte buizen, maar de meeste hedendaagse buizenversterkers wijken toch erg af van het misplaatste idee van ‘warm’, ‘soft’ en ‘romantisch’.

Marsh

Marsh is Amerikaans en in deze test gaat het om vier modellen. In de luisterruimte staan de A200s eindversterker, de A400s eindversterker, de P2000 voorversterker en de P2000t voorversterker. De

A200s en A400s zijn FET-eindversterkers met respectievelijke vermogens van 100 watt/kanaal/8 ohm en 200 watt/kanaal/ 8ohm. De P2000 is een FET-voorversterker en de P2000t is een hybride buizenvoorversterker. Vier triodes zijn hier gecombineerd met FETs. Opvallend in alle Marsh-elektronica is de overzichtelijke bouw met een minimaal aantal componenten van hoge kwaliteit. De A200 heeft FETs van de typen MJ15003 en MJ15004, Wima-capaciteiten, een ringkerntrafo en metaalfilm-weerstand. De P2000 heeft relais-geschakelde ingangen, is volledig discreet opgebouwd en er zit maar één IC’tje in (buiten het signaalpad). Over componentkeuze valt veel te zeggen. Marsh kiest voor weinig componenten en een discrete opbouw. ‘Less is more’ geldt hier heel duidelijk. Toch is het vaak lastig om een relatie te leggen tussen het aantal componenten, het type componenten en de geluidskwaliteit. Hoewel elke high-end liefhebber gruwet van de toepassing van IC’s in de signaalweg, zijn er een aantal produkten die daarmee méér dan voortreffelijk klinken. Ook de toepassing van weinig discrete componenten (buizen of transistoren) is niet altijd een garantie voor kwaliteit. Het gaat dus uiteindelijk om het ontwerp van de schakeling en de manier waarop

je dat implementeert. Toch zijn specifieke ontwerpen met buizen de uiteindelijke winnaar. Ik heb helaas nog nooit een transistor-ontwerp gehoord, dat zo’n dynamisch realisme neer kan zetten als een aantal single-ended triodes.

De Marsh-versterkers behoren in ieder geval tot de betere transistorontwerpen. De simpele discrete opbouw heeft nog een groot voordeel. Het is namelijk een garantie voor een lange levensduur. Elk component is zowat op de hoek van de straat te koop. Iemand die dat wil, kan deze versterkers tientallen jaren in bedrijf houden. Dat is vaak anders met ontwerpen die bol staan van de custom-build IC’s. Als het bedrijf falliet gaat, is er niets meer te krijgen en vaak worden onderdelen maar vijf jaar nageleverd.

Luisteren

Bij gebrek aan de voortreffelijke luidsprekers van Dynamic Solutions is er onder andere gebruik gemaakt van de al even goede Final 1.4 en Infinity Prelude MTS. Homogeniteit, ruimte, strak laag, focussing en plaatsing zijn hier key. De kabels zijn van Nordost (Valhalla, Blue Heaven, Red Dawn en SPM) en Siltech (MXT Professional en Generation 5). Digitale bronnen zijn van Madrigal (Levinson 390s)

en Marantz (de voortreffelijke 6000-tube cd-speler van Music Matters). Er zijn twee Marsh-combinaties gemaakt. Enerzijds de A200s met de P2000 en anderzijds de A400s met de P2000t. Er is gebruik gemaakt van de tuning devices die Dynamic Solutions op de markt brengt. Het zijn honingraatplaten (uit de vliegtuigbouw) in verschillende afmetingen en het is zinvol materiaal om eens mee te experimenteren. Wat het doet voor het geluid is eenvoudig gehoormatig vast te stellen. Mijn ervaring is dat het geluid wat puntiger, helderder en 'dunner' wordt. In sommige systemen en situaties kan zo iets een zinvolle verbetering zijn. Het zal overigens nog lastig worden om aan te tonen wat het materiaal precies doet en of het bereikte resultaat inderdaad een echte verbetering is, in het licht van een te bereiken einddoel.

De Marsh P2000/A200s-kombinatie klinkt 'lush', muzikaal en 'easy going'. De klank is goed en doet minder denken aan een 'transistorachtig' geluid, hoewel het hoog niet geheel vrij is van een streepje 'ruwheid'. Indien 'buisengeluid' voor jou inhoudt dat er enige warmte is en een zekere mate van ontbreken van allerlei bijgeluiden (vervormingen), dan mag je zeggen dat de Marsh in die opzichten op een buizenversterker lijkt. De transparantie, focusering en ruimtelijke presentatie zijn erg goed, maar wat vager dan de referenties waarmee vergeleken is. Die referenties zijn de Array's, de KR-Enterprise VT20 en de Jadis JA50 en JA200. Het laag is strak en in orde, maar kan in combinatie met bepaalde weergevers (degenen die veel stroom nodig hebben) wat softer gaan klinken. Vocals klinken fraai, de detaillering is voortreffelijk en de combinatie heeft een zekere mate van 'clarity' en realistisch geluid. De combinatie 'leeft' dus en dat kun je niet elke transistorversterker nageven. Deze Marsh-set klinkt dynamisch, maar staat op dat gebied ook weer niet op het erepodium. Het is gewoon in orde. Ook biedt deze set niet de ultieme rust.

Het Marsh P2000t/A400s kombo gaat verder in het bieden van rust en laat duidelijk de invloed van de buizen horen. Die invloed zorgt hier vooral voor een 'overall' neutraler klankbalans en een afname van het aantal meeliftende-, onnatuurlijke- en hoorbare artefacten op het muzieksignaal. Het hoog is schoner, het midden klinkt beter en de totale presentatie is zuiverder en schoner. Ook de neiging om in het laag 'soft' te zijn op sommige weergevers is hier verdwenen.

Relativiteit

In feite presteren de Marsh-producten erg goed en dat binnen een uitstekende prijs/kwaliteits-verhouding. Het zijn transistorversterkers die opereren zonder de ergernissen, waar veel goedkope solid-state materiaal mee te kwalificeren is. Het kopen van een Marsh-set, in combinatie met fatsoenlijke luidsprekers, zet het performance-niveau al behoorlijk hoog

in. Je moet alweer heel hard werken om geluid te krijgen dat significant veel beter is. Met zo'n Marsh-set heb je gewoon het 'standaard' high-end geluid, dat veel peperdure solid-state versterkers niet extreem verbeteren, maar ze gaan meestal net weer wat verder op het gebied van transparantie, detaillering, dynamiek enz. Toch is alles relatief. Om te plagen heb ik dezelfde luidsprekers aangesloten op zo'n Japans single-ended design. Gewoon exotisch, te duur, te zwaar, te heet en met weinig vermogen. Het zal best frustrerend zijn, maar de Marsh-sets (en het merendeel van alle andere elektronica) werden weggespeeld op haast elke denkbare parameter. Wie praat over dynamiek en realisme zou zo iets eens moeten beluisteren. Eigenlijk kom je dan in de wereld van de ultra high-end. Het is dan ook opval-

lend wat zo'n Final, Infinity (of Master-luidspreker) opeens kan. Bewijs voor mijn stelling dat tachtig procent van wat de luidspreker presteert veroorzaakt wordt door de versterking.

Conclusie

Kenmerkend voor de Marsh-elektronica is de simple-, discrete- en kwalitatief voortreffelijke constructie. Wie solid-state zoekt met een aantal kwaliteiten die afgeleid zijn van wat buizenversterkers doen, is goed af met Marsh. Toch zou ik de Marsh niet geheel willen vergelijken met hedendaagse buizenontwerpen. Het is beter om te stellen dat Marsh solid-state bouwt, zonder al te veel traditionele zwakheden uit de transistor-wereld. Dat betekent dat er versterkers staan met een uitstekende prijs/kwaliteitsverhouding, waarmee op een plezierige manier naar muziek te luisteren is. Dat klinkt wat tam, maar in feite bedoel ik dat de Marsh-elektronica gewoon heel erg goed is. De hybride P2000t komt daarbij natuurlijk erg dicht in de buurt van het buizenideaal en de betere buizen-performance.

Ruud Jonker

Info

Dynamic Solutions 0031 (0)347 322705
www.dynamic-solutions.nl

Marsh P2000	2156
Marsh P2000t	2950
Marsh A200s	2837
Marsh A400s	4085

